

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

**РЕФЕРАТ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності Статистика

за освітньою програмою _

на тему: «Статистичний аналіз ринку туризму в Україні»

Виконавець

студент _____ факультету

Галан Аліса Ярославівна

_____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

канд. економ. наук, доцент

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

Милашко Ольга Генріхівна

_____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2021

Реферат

Туристична індустрія являє собою складну систему із різноманітними економічними зв'язками. Вона об'єднує велику кількість галузей, функції яких полягають у задоволенні зростаючого попиту на товари й послуги туризму. Це стосується в першу чергу засобів розміщування, індустрії громадського харчування, транспортного забезпечення. Міжгалузеві зв'язки в туризмі настільки переплетені, що оцінити внесок кожної галузі і внесок туризму в цілому в економіку країни чи регіону дуже важко. Проблеми оцінювання впливу туризму можна вирішити за допомогою статистичного спостереження й аналізу. Тому питання статистичного обліку є одними з центральних у вивченні сфери туризму.

Важливою рисою статистики туризму є її системний підхід до вивчення сфери туризму. Це передбачає розробку системи показників, яка охоплює основні види туристської діяльності і різні аспекти процесів, що протікають в сфері туризму.

Найбільш простими за змістом показниками, хоча і не позбавлені певних практичних властивостей складнощів вимірювання, є показники обсягу туристських потоків, тривалості перебування туриста в місці призначення, величини і структури туристських витрат, діяльності підприємств туристичної індустрії (наприклад, число готельних підприємств, номерний фонд готельних підприємств, одноразова місткість готельних підприємств, коефіцієнт використання готельного фонду, число туристських фірм і т.д.) і ін. Статистика туризму має справу і з більш складними явищами і процесами в сфері туризму. Труднощі, зокрема, викликає оцінка частки сфери туризму в макроекономічних показниках. Отже, від функціонування туризму безпосередньо залежить життєдіяльність понад 40 галузей економіки і близько 10 - 15% населення України.

Глобальна статистична система і туризм. Метою створення глобальної статистичної системи є ефективне використання ресурсів для здійснення статистичної діяльності на національному та міжнародному рівнях. Центральне місце в її організаційній структурі займає ООН, в рамках якої існує розгалужена статистична служба. У 1946 році була заснована Статистична комісія ООН. Вона є головним органом Глобальної статистичної системи і вищим органом, який координує всі статистичні роботи в світі, як в окремих країнах, так і в міжнародних організаціях.

Основними напрямками статистичних досліджень у туризмі є:

- Туристична індустрія. Завданнями статистичного дослідження індустрії туризму є визначення кількості пов'язаних з туризмом закладів (готелів, санаторіїв, туристичних підприємств тощо), місткості їх, категорійності, завантаженості. Важливим є питання оцінювання економічного внеску цих закладів у економіку регіону.
- Внутрішній туризм. У результаті статистичного вивчення внутрішнього туризму має бути підраховано кількість внутрішніх туристів, обсяг витрат цих туристів, і, головне, економічний вплив внутрішнього туризму.
- Виїзний туристичний потік являє собою подорож громадян України в інші країни світу з різними цілями. За економічною природою виїзний туризм є імпортом, так як пов'язаний з вивозом грошей за кордон. Тому економічна проблема зводиться до пошуку шляхів, знижують суму вивозяться з країни грошей. Разом з тим він відіграє важливу роль - розширення культурного рівня громадян, знайомство з найбільшими досягненнями різних культур, а також з природою і звичаями життя людей в різних країнах.

В'їзний туризм за економічною суттю є експортом для приймаючої країни, так як забезпечує приплив валюти. Розширювати можливості в'їзного туризму можна, в першу чергу, за

рахунок підвищення якості туристичних послуг, що у визначальній мірі залежить від рівня розвитку туристичної інфраструктури країни або відповідних регіонів. недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури в Україні призводить до того, що туризм розвивається з переважною орієнтацією на виїзд, що не сприяє підвищенню ролі туризму для економіки країни, розвитку наявних рекреаційних зон, призводить до відтоку валюти з країни, погіршує співвідношення між в'їзними і виїзними туристами.

Дослідивши данні з таблиці 2.1, помітна тенденція до збільшення обслуговування кількості туристів туроператорами та тур агентами. А от в'їзд іноземних туристів у 2013 році порівняно з 2014 роком помітно знизився майже у 14 разів, це пов'язано з тією ситуацією яка склалася в Україні на той період. На 2019 рік ми можемо бачити що ця кількість все ще не досягла кількості обслуговуваних туристів яка була у 2013 році. Кількість виїзних туристів також має тенденцію до зростання, таким чином у 2019 році вона склала 5,5 мільйонів осіб. У 2019 році порівняно з 2010 роком кількість внутрішніх туристів менша на 128 908 тисяч осіб. Бо так само як і стовпчику з в'їзними туристами спостерігається значне скорочення у 2013-2014 роках.

Таблиця 2.1

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами,
за видами туризму з 2010-2019 роки

Рік	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього	У тому числі		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2010	2280757	335835	1295623	649299
2011	2199977	234271	1250068	715638
2012	3000696	270064	1956662	773970
2013	3454316	232311	2519390	702615
2014	2425089	17070	2085273	322746
2015	2019576	15159	1647390	357027
2016	2549606	35071	2060974	453561
2017	2806426	39605	2289854	476967
2018	4557447	75945	4024703	456799
2019	6132097	86840	5524866	520391

На міжнародному рівні розробкою показників туристопотоків, порівняних у просторі і в часі, займаються Статистична комісія ООН і Всесвітня туристична організація. Крім порівнянності, характеристики туристопотоків та всі категорії, що з ними пов'язані, мають відповідати таким основним міжнародним стандартам, як система національних рахунків, платіжний баланс тощо.

По-перше, типи туризму, а саме – іноземний (в'їзний), зарубіжний (виїзний) і внутрішній, визначають напрямки туристопотоку і, таким чином, дають назву його показникам. По-друге, зміст таких категорій, як відвідувач, турист, одноденний відвідувач. Саме ці категорії визначатимуть відповідні характеристики туристопотоку та його показники.

Метою спостереження є одержання статистичних даних щодо туристських потоків, які є підставою для узагальненої характеристики стану та сприяння його розвитку. Об'єктом спостереження виступають потоки відвідувачів України: в'їзні, виїзні, внутрішні.

Отже, статистичну інформацію щодо розміру туристських потоків та їх структури отримують на кордоні, у підприємств – суб'єктів туристичної діяльності, в закладах розміщування туристів, в інших місцях перебування відвідувачів. Крім того, проводять спеціальні вибіркові

обстеження, опитування колишніх або потенційних туристів у місцях їхнього постійного мешкання, здійснюють експертні оцінки.

Аналізуючи туристичний потік протягом 2015 – 2018 років слід зазначити тенденцію до зростання обох факторів, хоча за результатами 2018 року показник в'їзного туризму залишився фактично на рівні 2017 року. Також судячи з (рис 2.1) можна спостерігати що кількість Українців які виїхали за кордон майже удвічі більша ніж кількість іноземців які вїхали в Україну.

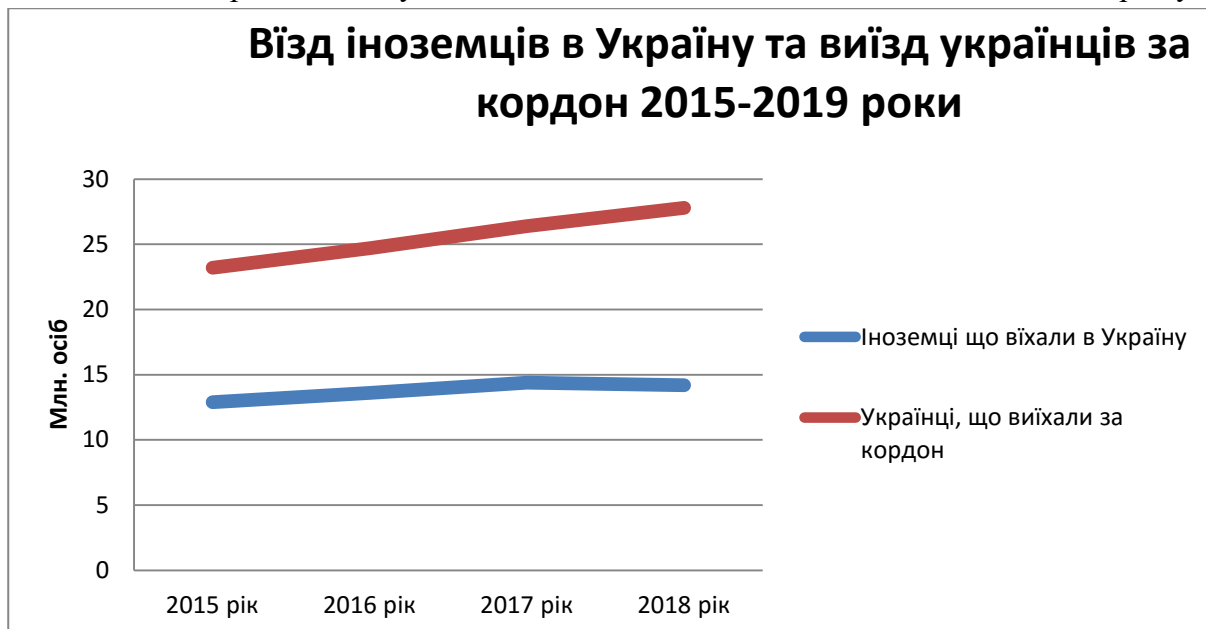

Рис 2.1. Вїзд іноземців в Україну та виїзд українців за кордон 2015-2019 роки

За даними: Державної прикордонної служби

За даними Держстату, в 2015-2017 роках з України виїхали 1,303 млн працівників. Найбільша група трудових мігрантів - понад чверть - люди у віці 40-49 років. Більше третини з тих, хто вирішив працювати за кордоном, це люди з професійно-технічною освітою. Якщо цю цифру накласти на кількість випускників профтехзакладів, вона фактично збігається з кількістю працівників, які виїхали на заробітки за кордон. Тобто, наше професійне технічна освіта повністю працює на експорт робочої сили.

Проаналізувавши туристичний потік іноземних громадян які вїхали до України за 2015-2017 рік поквартально можна зробити наступні висновки. На (табл..2.2), можна простежити що тенденція кількості іноземних туристів за чотири роки майже не змінилась, у першому кварталі у 2016 році порівняно з 2015 роком відбувається зниження туристів на 15%, а от у 2018 році порівняно з 2017 роком зниження показників відбулося майже у всіх кварталах окрім 3-го. Спостерігається стабільний зріст за роки 2015-2018 у третьому кварталі, це можна пояснити тим, що у 3й квартал входять наступні місяці: Липень, Серпень, Вересень, це може бути пов'язано з тим, що в Україні присутня велика кількість курортів для літнього відпочинку.

Таблиця 2.2

Кількість іноземних громадян що приїхали до України

	2015 рік	2016 рік	2016/2015, %	2017 рік	2017/2016, %	2018 рік	2018/2017, %
I квартал	2 864, 8	2 427,3	-15,3	2 631,5	8,4	2 547,7	-3,2
II квартал	3 214,0	3 392,7	5,6	3 697,1	9,0	3 673,4	-0,6
III квартал	3 733,2	4 559,5	22,1	4 769,5	4,6	4 935,7	3,5
IV квартал	3 074,2	3 226,3	4,9	3 323,1	3,0	3 050,1	-8,2

Всього	12 886,2	13 605,9	5,6	14 421,2	6,0	14 207,0	-1,5
--------	----------	----------	-----	----------	-----	----------	------

Найбільш поширеними методами статистичного спостереження є облік на кордоні та реєстрація прибуттів у місцях розміщення туристів. Позитивну динаміку в'їзного туризму можна мотивувати вигідним політичним і географічним положенням України. Перебуваючи в центрі Європи, вона забезпечує зв'язку з великою кількістю країн, через неї йде досить велика кількість транзитних потоків в Словаччину, Угорщину, Австрію, Чехію, Румунію, а також через порти в інші країни світу.

З'ясувавши все вище сказане, проаналізуємо наступні данні, громадяни яких країн найчастіше відвідують Україну розрахунки надано у (табл. 2.3). Дійшли висновку, що за означені п'ять років видно, більшість іноземних відвідувачів прибуло з прикордонних країн, таким чином, з Молдови - понад 930 тисяч осіб. Цей показник у чотири рази менше, ніж роком раніше. З Білорусі прибуло близько 464 тисяч, що в п'ять разів менше, ніж в 2019 році. З Росії до України приїхало понад 390 тисяч, їхня кількість за означений період впала в 3,7 рази. Польща знизилася свій потік до нас у 4 рази порівняно з 2019 роком. А от Угорщина продемонструвала зниження у 3,8 рази.

Таблиця 2.3

Країни, громадяни яких найчастіше відвідують Україну

тис. осіб

№	Країна	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Приріст 2019/2020 %
1	Молдова	4 474,2	4 548,2	4 436,7	4 278,3	933,2	-4,6
2	Білорусь	1 827,8	2 733,0	2 666,7	2 339,5	463,5	-5,0
3	Росія	1 542,6	1 521,0	1 539,2	1 432,6	390,3	-3,7
4	Польща	1 195,1	1 144,4	1 097,1	1 115,7	272,2	-4,1
5	Угорщина	1 271,2	1 059,8	915,8	828,2	217,6	-3,8
6	Румунія	775,8	792,9	740,5	751,9	229,4	-3,3
7	Ізраїль	217,2	261,1	317,8	296,7	57,7	-5,1
8	Словаччина	410,7	366,3	314,0	269,4	37,2	-7,2
9	Туреччина	206,7	275,5	279,2	306,4	149,2	-2,1
10	Німеччина	171,5	210,1	237,9	270,5	74,0	-3,7
11	США	138,3	154,1	184,3	188,2	42,8	-4,4
12	Великобританія	70,4	78,8	116,0	129,5	34,5	-3,8
13	Італія	77,8	84,6	97,6	100,7	25,2	-4,0
14	Азербайджан	105,9	96,1	93,8	94,3	26,6	-3,5
15	Литва	52,3	75,6	93,3	118,1	29,7	-4,0
16	Чехія	49,1	67,7	78,6	81,2	40,6	-2,0
17	Франція	54,3	61,2	66,8	68,5	60,7	-1,1
18	Болгарія	42,2	47,0	50,7	54,4	22,4	-2,4
19	Грузія	48,4	49,3	47,6	55,0	22,5	-2,4
20	Казахстан	37,6	41,5	46,9	48,1	41,2	-1,2
	Всього	13 605,9	14 421,2	14 206,7	12 827,2	3 170,5	-71,4

З огляду на те, що прикордонні країни традиційно є лідерами за відвідуванням України і складають 82,3 % всього в'їзного туристичного потоку у 2018 році, коливання показників туристичних потоків в основному залежить саме від цих країн.

Аби детальніше розглянути вплив карантину на економіку, розглянуто обсяг пасажирських перевезень в аеропортах України. Обсяг всіх перевезень в аеропортах України в 2020 році склав 8,66 мільйона пасажирів, що в 2,8 рази менше, ніж роком раніше. У зв'язку з карантинними

обмеженнями і закритими кордонами істотно знизилися міжнародні перельоти. Міжнародна рада аеропортів підрахувала, що річний пасажиропотік в аеропортах світу за підсумками 2020 року зменшиться на 38,1 % (3,6 млрд пасажирів), а на рівень 2019 року галузь вийде не раніше від кінця 2021 року. Таке різке зниження перельотів посприяло скороченню робочих місць. Пандемія COVID-19 посилила боротьбу за клієнтів і змусила авіаперевізників стати гнучкішими — вони дозволяють перебронювання на безкоштовній основі або пропонують ваучери та знижки.

На рис. 2 означено обсяг пасажирських перевезень в аеропортах України.

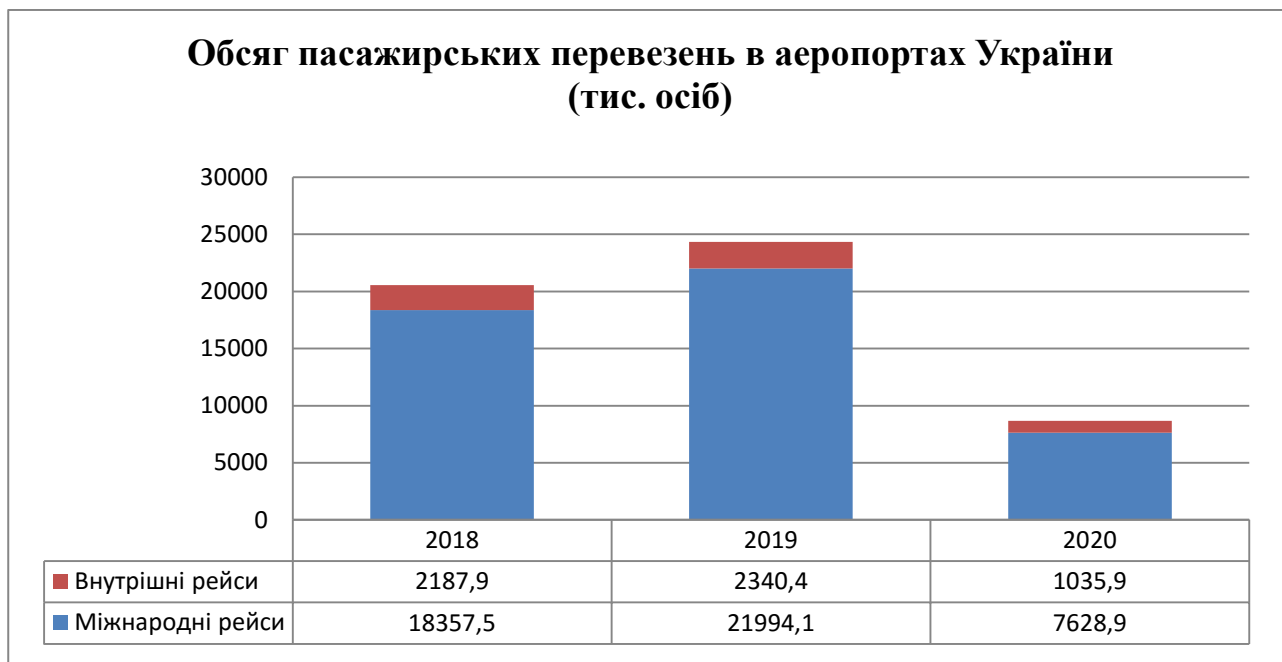

Рис. 2. Обсяг пасажирських перевезень в аеропортах України
За даними: Державної прикордонної служби України

У табл. 2 представлено динаміку міжнародних та внутрішніх рейсів. Так, в 2020 році міжнародними перельотами скористалися лише 7,6 мільйона чоловік, з них 39% подорожували чартерними літаками. Обсяг перевезень регулярними рейсами в 2020 році скоротився в 3,5 рази. У той же час чартерні перевезення скоротилися менш ніж в два рази.

Таблиця 3

Динаміка міжнародних та внутрішніх рейсів

2018 рік		2019 рік		2020 рік	
Міжнародні рейси					
Регулярні рейси	Чартерні рейси	Регулярні рейси	Чартерні рейси	Регулярні рейси	Чартерні рейси
13 678,4	4698,8	16530,2	5463,9	4627,2	3001,7
Внутрішні рейси					
Регулярні рейси	Чартерні рейси	Регулярні рейси	Чартерні рейси	Регулярні рейси	Чартерні рейси
2152,4	35,5	2302,8	37,6	1016,6	19,1
Всього					
20545,4		24334,5		8664,8	

За даними: Державної прикордонної служби України

Останній пункт, що було розглянуто, це обсяг пасажирських перевезень АТ «Укрзалізниця» (табл. 4). За даними АТ "Укрзалізниця", залізничним транспортом в цілому скористалися 16,7 мільйона осіб, що майже в три рази менше, ніж в 2019 році. Як повідомлялося, з початку 2020 року

в світі через пандемію COVID-19 були введені жорсткі карантинні обмеження. Найбільше постраждала від закриття кордонів туристична галузь і, зокрема, пасажирські перевезення.

Таблиця 4

Динаміка пасажирських перевезень АТ «Укрзалізниця»

У міжнародному сполученні (тис. пасажирів)	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Росія	1533,2	1256,3	194,0
Польща	652,5	668,5	120,2
Угорщина	146,2	229,5	37,2
Білорусь	342,8	311,5	36,9
Молдова	70,6	90,8	9,3
Словацьчина	8,8	9,3	6,1
Литва	1,5	11,8	3,3
Латвія	1,5	12,1	2,7
Австрія	8,2	9,5	1,8
Румунія	0,5	0,7	0,2

За даними: АТ "Укрзалізниця"

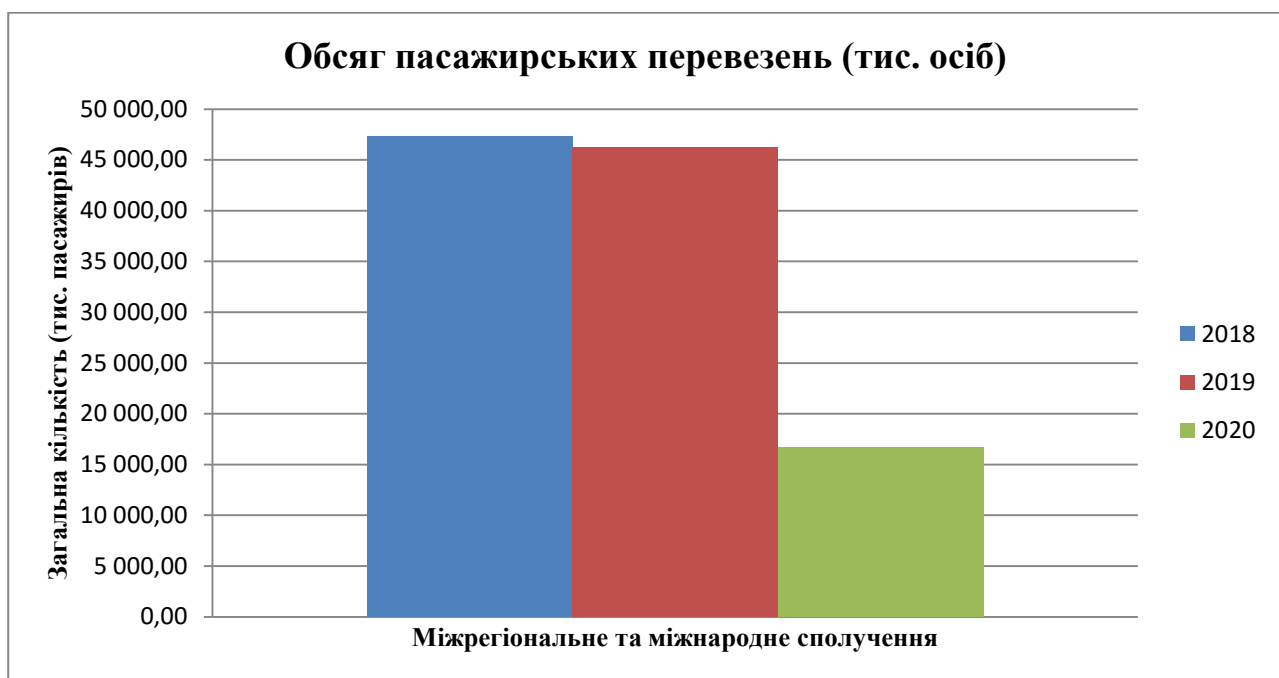

Рис. 3. Обсяг пасажирських перевезень АТ "Укрзалізниця"

За даними: АТ "Укрзалізниця"

Аналіз і прогнози ООН щодо туристичних потоків ґрунтуються на даних, представлених у звіті Всесвітньої туристської організації при ООН за липень 2020 г. За перші п'ять місяців 2020 р міжнародний потік туристів знизився на 56% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. У квітні, коли кордони більшості країн були закриті, кількість міжнародних подорожей скоротилося на рекордні 97%, а в травні зниження досягло 98%. Такий спад призвів до втрат туристичного комплексу в розмірі \$ 320 млрд. - це в 3 рази більше, ніж його втрати під час світової економічної кризи 2009 р. Сектор туризму забезпечує 10,3% світового ВВП, 3% ВВП і 6% загального обсягу експорту країн «двадцятки». Через проблеми в цьому секторі світової ВВП може знизитися на 2,8% (\$ 2.22 трлн) у разі зупинки туристичного потоку на вісім місяців. У той

же час в окремих країнах (в основному малорозвинених і острівних державах) ВВП в значній мірі або навіть практично повністю залежить від міжнародного туризму - економіка таких країн постраждає сильніше за все.